

Területfejlesztés – humánerőforrás-fejlesztés – közgazdászképzés Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében¹

Egy térség társadalmi-gazdasági fejlődésének, versenyképességének megteremtése és fenntartása elképzelhetetlen egy olyan **teljes értékű humán erőforrás** megléte nélkül, mely megfelelő mentális/egészségügyi és szociális állapotú, kiváló tudással és kulturális háttérrel rendelkezik, s ezáltal képes eredményesen versenyezni a hazai, de a nemzetközi munkaerőpiacon is, s e képességei révén jelentős hozzáadott értéket és jövedelmet állít elő a térség számára.

A gazdasági fejlődés szempontjából meghatározó tényező a népesség életviszonyainak minőségi javulása: ide tartozik a népesség megfelelő egészségi, szociális állapota épp úgy, mint elfogadható megélhetési viszonyai, kulturális-közösségi lehetőségei. Nemzetközi tapasztalatok szerint a humán erőforrások fejlesztése egy-egy térségben nemcsak az ott élő lakosság életminőségére gyakorol közvetlen hatást, de a fenntartható fejlődés egyik alapfeltételét is jelenti. A fejlett humán erőforrások vonzóak a külső befektetők szemében, de ugyanúgy fontosak a helyi vállalkozások számára is, s meghatározóak a térség, így pl. egy-egy megye egészének versenyképessége szempontjából. A globális piacokon mindinkább a magas hozzáadott értékű termékek termelése és kereskedelme dominál, amit csak megfelelő ismeretek birtokában lehet biztosítani.

Európa fejlettebb országaiban rohamléptekkel épül ki a **tudásalapú társadalom és tudás-intenzív gazdaság**. Az utóbbi években az európai polgárok számára minden eddiginél fontosabbá vált, hogy naprakész információhoz és korszerű tudáshoz jussanak, s az információk hatékony, intelligens felhasználásához szükséges képességet megszerezzék.

Ebben a korábban is feszültségekkel terhes Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében az elmúlt fél évtizedben lezajlott társadalmi-gazdasági változások – számos új problémával tetéztve a korábban is meglévő gondokat – szociális válsághelyzetet idéztek elő. A megye lakosságának több mint fele kora vagy egészségi állapota miatt eltartott. Az aktív keresők eltartási kötelezettsége meghaladja az országos átlagot. Az alacsony jövedelemszint miatt a nyugdíjak, járadékok nagysága is kisebb. A személyi jövedelemadó egy lakosra jutó értéke a megyék között itt a legalacsonyabb. Különösen kritikus a helyzet a speciális, perifériás csoportokba tartozók esetén (pl. alacsony iskolai végzettségűek, megváltozott munkaképességűek, etnikai kisebbség).

Mindezek alapján nem meglepő, hogy az ország első EU-konform megyei területfejlesztési koncepciója, a 2014-2015 között kidolgozott és 2016-ban elfogadott **Szabolcs-Szatmár-Be-**

reg megye fejlesztési koncepció már kiemelt figyelmet fordított a humán erőforrás-fejlesztésre, azon belül is a felsőoktatás szerepére, hangsúlyozva nemcsak a szükséges szakember-állomány biztosítását, hanem a kutatás-fejlesztési, innovációs kapacitás növelését is.

A koncepció megfogalmazta: A humán erőforrások tudatos fejlesztése költség- és időigényes, s csak hosszú távon megtérülő folyamat, melynek célja egyfelől a tudásalapú társadalom megteremtése, másfelől az értékes és tartalmas életlehetőségek biztosítása. Stratégiai cél, hogy a megye lakossága hosszabb, egészségben eltöltött életet tudjon megélni, fizikális és mentális egészségi állapota javuljon. Cél továbbá – az egészséges társadalom és munkaerő kialakításán túl – a természeti értékek egészség- és tudásközpontú hasznosítása és fejlesztése, komplex egészségvertikum kialakítása, valamint az ehhez szükséges humán erőforrás és kapcsolódó/megalapozó kutatás-fejlesztés. Ide tartozik a lakosság foglalkoztatásának növelése, az életesélyeinek javítása, a magas minőségű ellátórendszer kialakítása, valamint a helyi gazdaságfejlesztés eszközeinek bővítése.

Jól érzékelhető tendencia világszerte a humán erőforrások folyamatos felértékelődése az iparágak jelentős részében. Számos szakember ezt tartja a vállalkozások rendelkezésére álló legfontosabb erőforrásnak, mellyel éppen ezért ennek megfelelő súllyal kell bánni. Egy vállalkozás sikerének egyik lényeges kulcsa a jól felkészült, professzionális menedzsment, a másik pedig a tapasztalt és jól

képzett, kreatív szakembergárda. Azoknak a vállalkozásoknak, amelyek – felismerve a piaci környezet kényszerítő hatásait – hatékonyan és eredményesen gazdálkodnak ezzel az erőforrással, s hangsúlyt fektetnek arra, hogy jó minőségű munkaerővel rendelkezzenek, nagyobb az esélyük a talpon maradásra. **Fontos tehát egyrészt a távlatos igényekhez igazodó szakmai képzés kialakítása, másrészt a fiatal szakemberek megyében tartása.**

A humán erőforrás minősége kulcsfontosságú tényező. Amennyiben hosszú távú és fenntartható gazdasági fejlődést szeretnénk biztosítani a megye számára, illetve hozzá kívánunk járulni a megyei cégek versenyképességének megerősítéséhez, az egyik legfontosabb feladat a humán erőforrás fejlesztésének elősegítése; a közgazdasági környezet fontos eleme a humán erőforrás fejlesztésével kapcsolatos hatékony szolgáltatások megteremtése is.

A jelenlegi képzési és képzettségi struktúra nem minden területen felel meg a piacgazdaság elvárásainak és a vállalkozások képzési igényeinek. Nagyon fontos ezért a tervezett szakképzés és átképzés, melynek eredményeként a vállalkozások egyre inkább olyan szakembereket tudnak alkalmazni, amilyenekre valójában szükségük van. Egyre inkább nyilvánvalóvá válik, hogy a humán erőforrás minősége, fejlettségi szintje vállalati és térségi szinten egyaránt a versenyképesség kulcstényezője, s a jól képzett és megfizethető munkaerő a külső befektetők számára is fontos vonzerő. Mivel a humán erőforrás minő-

ségi színvonalának emelése nem megy egyik napról a másikra, nagyon lényeges minél előbb tudatos lépések tétele ezen a területen, a képzési rendszer valamennyi szintjén és formájában. Természetesen a fejlesztés fókuszában nem kizárólag a munkanélküliek képzésének kell lennie, hanem a munkával rendelkezők továbbképzésének is, valamint ezen a területen új piacgazdasági szolgáltatások kialakításának. Fontos továbbá az is, hogy az iskolarendszerű képzésen belül is tudatosodjon, és már a tantervi programokban, a tantárgyi struktúrában, valamint a képzési formákban megjelenjen az, hogy az új körülmények között új típusú munkaerőt, más kompetenciákkal rendelkező szakembereket igényel a gazdaság. Amennyiben ezt a területet ma elhanyagoljuk, a fejlődés fenntarthatóvá tételének az alapja vész el.

A humán tőke, mint erőforrás egységes rendszert képez, melyben a demográfiai folyamatok (köztük a migráció), az oktatás és képzés, a foglalkoztatás (ill. annak hiánya), az egészségügy, a háztartások gazdasági feltételei szorosan összefüggnek. Az emberi erőforrások modernizációjában számottevő részt vállalhatnak az alulról szerveződő civil szervezetek, pl. a karitatív, az érdekképviseleti szervezetek vagy az öntevékeny egyesületek.

Az oktatási struktúra és a gazdasági élet változásainak összehangolása, a piaci szemlélet erősítése a képzésben, a gazdasági és társadalmi igényeknek megfelelő szakember-képzés kialakítása elkerülhetetlen. A fejlődés egyik kulcskérdése, hogy sikerül-e a tudás „húzó-

ágazatként” elismertetése. Különösen fontos az oktatási rendszer olyan átalakítása, hogy az képessé tegye a fiatal generációt a rugalmasan változó/változtatható életpályákra. A gyorsan változó ismeretanyag (pl. számítástechnika, idegen nyelvek) elsajátítása mellett egy professzionális munkakultúra, munkaerőkölcs egész életen át tartó belső igénye jelentheti azt a képességet, amelyre egy hosszú távú fejlesztési program építhető. A gazdasági fejlődés alapvető feltétele, hogy növekedjék a tanuló- és alkalmazkodóképesség, átfogóvá váljon a magas szintű nyelvi oktatás és fokozatosan kiterjedjen a középiskola utáni képzés.

Az európai tendenciák szerint az eddigieknél is gyorsabban leértékelődő szakképzetlenek gyakorlatilag teljesen kiszorulnak a munkaerő-piacról. Nehéz helyzetbe kerülnek az „egyszakmás” dolgozók és azok is, akik földrajzi vagy egyéb okok miatt rugalmatlan munkavállalóknak tekinthetők. Ezzel szemben nagymértékben felértékelődik minden területen a több szakképzettség rugalmas elsajátítására képes, magas szintű adaptációs készségekkel rendelkező munkaerő. Ebből következően a fejlődés forrása és hosszú távú bázisa a konvertálható tudással és munkakultúrával rendelkező, testileg és lelkileg egészséges lakosság.

Fentiek alapján az ökoszociális piacgazdaságot célként lebegtető politikák hatására érthető, hogy már 20 évvel ezelőtt célként fogalmazódott meg a felsőfokú végzettségű szakemberek számának növelése, a felsőszintű oktatás színvonalának javítása

A felsőoktatás fejlesztésének szükségessége a fejlett országok azon általános tapasztalatából ered, hogy a felsőoktatásban folyó képzés, kutatás és fejlesztés magas színvonala és hatékonysága elengedhetetlen a gazdaság stabilizálása és növekedési pályára állítása, a piacgazdaság kiépítése, az európai integráció és a nemzetközi gazdasági verseny kihívásaira adandó válaszok megfogalmazása érdekében. A felsőoktatás az a társadalmi szervezetrendszer, amely egyszerre képes a nemzeti és egyetemes műveltség hagyományait megőrizni, átörökíteni és gazdagítani, a legkorszerűbb nemzetközi követelményeknek megfelelni, s ugyanakkor azokat a társadalom és a gazdaság számára közvetíteni.

Mindezek jegyében és a helyi viszonyokat, hiányosságokat jól ismerve került sor a Nyíregyházi Főiskola jogelődjében a 6 féléves főiskolai szintű közgazdász-képzés beindítására. Akkor, a nehéz gazdasági körülmények között – a gazdasági visszaesés, iskolabezárások stb. – sem volt könnyű meggyőzni a döntéshozókat a szak indításáról, de elfogadták a megalapozott érveket, így 1995 szeptemberében törvényes keretek között a jogszabályoknak megfelelően elindult a képzés.

Ha jól emlékszem, 1995. június 1-jén a Dr. Sinóros-Szabó Botond főigazgató úrral folytatott hosszas megbeszélések után, aki egyébként igazi europeer gondolkodásról tett tanúbizonyságot, a GATE Nyíregyházi Mezőgazdasági Főiskolai Karára tényleges állományba kerültem, mint közgazdász, de tanszéki mérnöként; az akkori személyzeti ügy-

intézés ezt is lehetővé tette. Az aktuális belső folyamatokról sokat tudtam Dr. Gyovai Ernő tanár úrtól (akihez fafaragó szakkörre jártunk a gyerekeimmel). Dr. Veress József professzor úr volt hivatalosan a szakvezető.²

A felelősségteljes tevékenységhez teljes önállóságot kértem – mind a szakra vonatkozó döntésekben, versenyképes fizetés minden leendő munkatársnak, önálló elszámolást, elkülönített bankszámla alszámmal stb. Ez, a főigazgató úrnak, Sinóros professzornak, igazi gyötrődést okozhatott. (Ezt sajnos még most sem tudják/akarják megoldani.)

Az elméleti alapok tekintetében a **közgazdaságtan fogalma** jelentette a kiindulópontot: a közgazdaságtan annak tanulmányozásával foglalkozik, hogy az emberek és a társadalom miként választják meg (hogyan?) a szűkösen rendelkezésre álló, alternatív módon felhasználható erőforrások alkalmazását annak érdekében, hogy velük különböző árukat (mit? és hol?) termeljenek, majd ezeket elosszák a társadalom különböző tagjai és csoportjai között (kinek?), a jelenbeli és jövőbeli fogyasztás céljára (mikor?), és (hol?) úgy, hogy eközben növeljék az egyének és a társadalom jólétét, gazdagságát. Más megfogalmazás szerint: A közgazdaságtan az embereknek az ún. újratermelési körfolyamatban (lépései: termelés, elosztás, csere, fogyasztás = termelés számára küld információt) felmerülő döntési alternatíváival és e döntések társadalmi következményeivel foglalkozó társadalomtudomány.

Mi már jól tudtuk, hogy a nemzetközi élménybe beágyazott modern gazdaság nem működhet eredményesen, jól felkészült közgazdászok nélkül. A szakindításának célja az volt, hogy kialakuljanak az önálló, felelős döntésre, felelősségvállalásra képes/alkalmas, autonóm, közgazdasági ismeretekkel felvértezett személyiségek. Ehhez néhány szellemiségében meghatározó alapelv:

A szakmailag felkészült közgazdász tanároknak minden területen jó példát kell mutatni. (De például ki jár könyvtárba? Ki vásárol könyvet?)

Munkán keresztül kell nevelni, és nem munkára.

A diákoknak is át kell élni a cselekvés izalmát.

A „honnan tudod” helyett a „te miért nem tudod” kérdés előtérbe helyezése.

A „ha valaki nem tud valamit, amit tudnia kellene, az minden gazemberségre képes lehet” szemlélet erősítése.

Ne áltudományoskodjunk, a valóság iránti kíváncsiságot erősítsük!

Próbáljunk óvakodni a mindenre képes, de semmire nem alkalmas emberektől, a tudóskodó tanároktól, akik még büszkék is a félműveltségükre (A külvilág nyomása sajnos, mint később kiderült, erősebb volt.)

Távol tartani magunkat a szerethető, de nem teljesíthető ígéretektől, a hiú remények keltésétől – hitelesség!

Megszabadultunk, igaz átmenetileg, a „ha szeretik a diákok a tanárt, az jó tanár” szindrómától – a diák jó kedvvel tanuljon, ebben kell őt segíteni!

A szebb, emberibb élet iránti igény, a munkakedv felkeltése.

A józan észnek, az értelemnek kellene uralkodni. Teljesítménykényszer diszkriminációmentesen.

Pedagógia, módszertan:

Kerülni az áltudományos, kioktató stílust, emberi hangon beszélni a diákokkal; ha megfelelő és érthető információt kapnak, jó döntéseket hoznak, kialakul/erősödik a felelősségérzetük. Takarékos, rendszerető polgárokat nevelni.

Élmény és érzelem kell a diáknak □ a tanárnak empátia és érzékenység, hogy a legjobbat hozhassa ki a diákokból.

Az összefüggéseket jól megvilágító ok – okozati elemzésekre, hosszú távú lényeglátó, távlatos gondolkodásra, stratégiai döntésekre, s azok hatásait bemutató oktatásra van szükség. Hagyni a diákokat az alkotó gondolkodás örömét átélni. Megadni nekik az alkotókészségbe vetett hitet.

Pontosság, precizitás, a határidők betartása, tanári hitelesség (szavahihe-tőség).

Fontos a diákokkal a folyamatos párbeszéd, javítani kell az informáltságukon, tájékozottságukon. Erős a piaci verseny (sok intézményben képeztek hasonló profillal.)

A szabad tanárválasztás lehetősége, közgazdaságtant párhuzamosan választható módon 4-5 vélhetően különböző világnézetű, „pártállású” tanár tanította.

Vizsgaszervezés: második, harmadik ismételt vizsga esetén választható a tanár, illetve bizottság előtt történjen (a diák ne legyen kiszolgáltatva egy tanár „kénye-kedvének”).

A tantárgyak összetétele, tartalma igazodott a munkahelyi igényekhez, de a továbbtanulás szempontjait figyelembe véve az egyetemekhez is. Tulajdonképpen viszonylag kevés tantárgyra lett volna szükség, a következő szempontok alapján:

Tudás/képesség, a világhoz való eligazodás!

Idegen nyelv (heti 6 órában). Az angol nyelv ismerete helyzeti előnyt jelent az információk megszerzésében.

Számítástechnika/Informatika.

Területi gazdaságtan, térségi szemlélet, EU-s ismeretek.

Helyi sajátosság: technológia (gyártási eljárási mód – miből mit és mennyit), minőségbiztosítás. (DE munka és tűzvédelem tantervi programban, külön tantárgyként egyáltalán nem.)

Jog: viszonylag nagy óraszámban azért, mert törvényt ismerő/tudó és betartó szakemberekre van szükség (sajnos a jegyzői munkakör betöltéséhez szükséges felhatalmazáshoz a megfelelő támogatást nem sikerült megszerezni, pedig az önkormányzatoknál is jelentős vagyongazdálkodás folyik).

Brealey – C. Myers: Modern vállalati pénzügyek tankönyv; testületek foglalkoztak azzal a kérdéssel, hogy lehet-e ilyen elnevezéssel tananyag, tantárgy, ami a közgazdászoknak egyértelmű volt.

Az oktatók, a tanárok a lehetőségekhez képest kiválóak voltak, a közgazdász végzettségük zömében státusz hiányában sajnos csak óraadók lehettek. Többségében így is sikerült az elméletet és a gyakorlatot összekapcsolni.

A közgazdasági alapozó tantárgy átlaga 2-3 közötti volt, ami tükrözi a szigorú, de konzekvens elvárásokat – mindezzel együtt a diákok a többi intézménnyel összehasonlítva kiválóan teljesítettek, s a mesterszakokon tovább tanultak vizsajelzései elismerőek voltak. Sok diáknak sikerült kiegészítő / mester szakon továbbtanulási vágyait velünk együtt megvalósítani. (Pl. a Corvinus Egyetem alapképzésünkre építve mesterszakot indított.)³

Volt olyan periódus, hogy gazdálkodási szakon közel 3000 hallgató tanult az ország minden részéből. Csütörtökönként az Intercity vonatok a diákjainkat hozták. A vasútállomáson a taxinak a főiskolai cím egyértelműen az „MG-t” (Rákóczi utat) jelentette.

Ha pusztán csak a számokat nézzük is, ez tehát egyértelműen egy sikertörténet.

Összegésként:

kreativitás = innováció

A Nyíregyházi Főiskola közgazdász képzésére (gazdálkodási szak) az ország szinte minden megyéjéből jöttek tehetséges, tanulékony diákok, akikben megvolt az alapvető kíváncsiság és a megfelelő szorgalom az állandó tanuláshoz. Ha csak pár embernek biztosítottunk volna lehetőséget vágyai megvalósításához, már az is megérte volna a képzés indítását. Állami finanszírozott kevés lévén sokan egy jobb élet reményében jelentős áldozatokat hoztak önerőből, „izzadták ki” a képzésükre szükséges összegeket.

Az emberi tényezők (tudás, intelligencia, empátia, szeretet, egészség, felelősségvállalás, az értelmes cselekvésbe

vetett hit) jelentős összetevőjét adják a gazdaság eredményes működésének. A közgazdászokat erre képezzük. Ugyanakkor a cselekvés hiábavalóságából eredő kiábrándultság, a gazdaság rossz irányú folyamatai az emberi minőséget, a tudást, a tudás iránti igényt károsan befolyásolják. Tanult tehetetlenség!

Jó lenne azokat is megkérdezni, akik innen elmentek (oktatók és hallgatók): kutatni, hogy miért nem eresztettek gyökeret. Remélhetőleg megtalálták a számításukat – kár, hogy nem sikerült szervezett formát találni a további együttműködésre. Ebben sokat segíthetne az Alumni. (Szintén kutatási téma lehetne, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből elvándorolnak/eltűnnek a közgazdászok.)

Közös stratégiai érdek lenne, hogy a nálunk végzetek mielőbb a képzettségüknek, szakmájuknak megfelelő munkakörökbe kerüljenek, hiszen többségben olyan képzést kaptak, hogy képesek legyen önmagukon túl embertársaiknak is hasznot, örömet okozni, munkasikert, sikerélményt nyújtani. De, ha csak a megyei cégeket, önkormányzatokat nézzük is, sok lehetőség van az elhelyezkedésre, akár a területi fejlesztés terén is – sokan nem tudják például, hogy Velencében, Olaszország ezen 250 ezres városában pl. több mint százan foglalkoznak városfejlesztéssel.

A jelenlegi szakfelelős, intézetigazgató Vargáné dr. Bosnyák Ildikó (aki Makó Csaba és Csaba László akadémikusok témavezetésével lett PhD-s) már

sajnos sokkal nehezebb helyzetben van a gazdálkodási és menedzsment szakkal kapcsolatban, mint én voltam.

Végezetül szeretném kifejezni mélyeséges hálám, és mindenkinek meg kell köszönnöm, hogy első felkérésre tevékenyen segítettek az itt folyó közgazdasági képzést, s hogy hosszabb rövidebb ideig munkatársak lehettünk.

Miután 2006-ban lemondtam a szakfelelősi megbízatásomról, bízunk benne, hogy a 2008-tól most szerepet vállalók is szakmai és morális felelősséggel hasonló eredményességről számolhatnak majd be a későbbi évfordulókon!

A közgazdászokképzés fenntartása, fejlesztése remélem, összhangban van Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 2014-ben elfogadott stratégiai programjával is, mely szerint stratégiai cél a „Képzett megye – rugalmas szakképzési, felsőoktatási és innovációs környezet”, s prioritás a megye gazdasági fejlődését elősegítő oktatási és innovációs rendszer kialakítása.

FILEP GYULA⁴

P. S. :

Szeretném megköszönni a jubileumi számban a színvonalas szerkesztői munkát. Mint a művelési területen tevékenykedő szakember, bátran állíthatom, hogy a közölt tanulmányok folyamatosan nagy segítséget, „kapaszkodót” nyújtottak a vidéki térségben végzett munkáimhoz. Remélem, a következő években is számíthatok a Comitatusra!

Jegyzetek

1. A „20 éves a közgazdászképzés Nyíregyházán” Jubileumi rendezvényen tartott előadás szerkesztett változata (2016. április 26.)

2. A képzés indításában meghatározó segítséget nyújtott dr. Veres Pál fősztályvezető-helyettes (Oktatási Minisztérium) és Mádi Zoltán, a Magyar Közgazdasági Társaság megyei elnöke, Nyíregyháza 1990-1994 közötti polgármestere. A

képzés szükségességének felvetésénél mindenképpen meg kell említeni dr. Helmeczi István nevét, valamint Farkas Ferencet és Gilányi Jánost.

3. Itt kell megemlíteni a Demján Sándor Alapítvány ösztöndíj lehetőségét is, ami a Nyíregyházi Főiskola törekvő, célokat kitűző gazdálkodás –s menedzsment szakos hallgatói számára – az első sikeresen abszolvált szemesztert követően – könnyítette meg a tanulmányaik folytatását.

4. A szerző a Nyíregyházi Egyetem oktatója.

43 ➤

A folyóirat létrejötte szintén Oláh Miklósnak köszönhető, illetve annak, hogy sikerült kellőképpen felpiszkálnia az időközben kinevezett irodavezetőt. Összeállítottam ugyanis egy kötetet, amit egy reménybeli Közigazgatási Füzetek című sorozat első részének szántam. Miklós élesen ellenezte, e könyvsorozat indítását, hiszen úgy gondolta, hogy ez veszélyezteti egy folyóirat elindítását. Mi az, hogy veszélyezteti? Akkor indítsunk el egy folyóiratot. Utólag ma is csodálkozom, hogy milyen nagy önbizalommal rendelkeztem, hogy elég egy elhatározás és létrejön egy ma is élő, színvonalában immár szakmai, tudományos rangra emelkedő lap.

Az asztalfiókokból több cikk is előkerült, illetve a Megyekutatók Országos Hálózatának első ülése kapcsán is sikerült különféle anyagokhoz jutnunk. Zongor Gábor több megyei közgyűlési elnököt és alelnököt is beszervezett és így, Lengyeltótiiban annak ellenére is sikerült pozitív fogadtatásra találnunk, hogy a gyűlésen ő maga nem tudott jelen lenni. Addigra mi összeállítottunk egy közel, 60 oldal terjedelmű mintaszámot, amit egyszerű fénymásolási technikával A4-es méretben, 30 példányban le is gyártottunk. Tekintettel arra, hogy a Megyei Önkormányzatok Országos Szövetsége akkor még maga is kereste a helyét, Kötörő Miklós a szövetség első elnöke, felajánlotta, hogy szívesen támogatják a lapot anyagilag is, egyetlen feltétellel, hogy írjuk rá, hogy ez a Megyei Önkormányzatok Országos Szövetségének folyóirata. Ez a felirat, azután 2012 végéig ott díszelgett az egyre szebb kivitelű borítón. Az alapító azonban nem valamelyik önkormányzat, hanem a Jelenkutató Egyesület helyett megalakuló Comitatus Társadalomkutató Egyesület lett, amit még az említett Megyekutató Konferencián hoztunk létre.

➤ 56